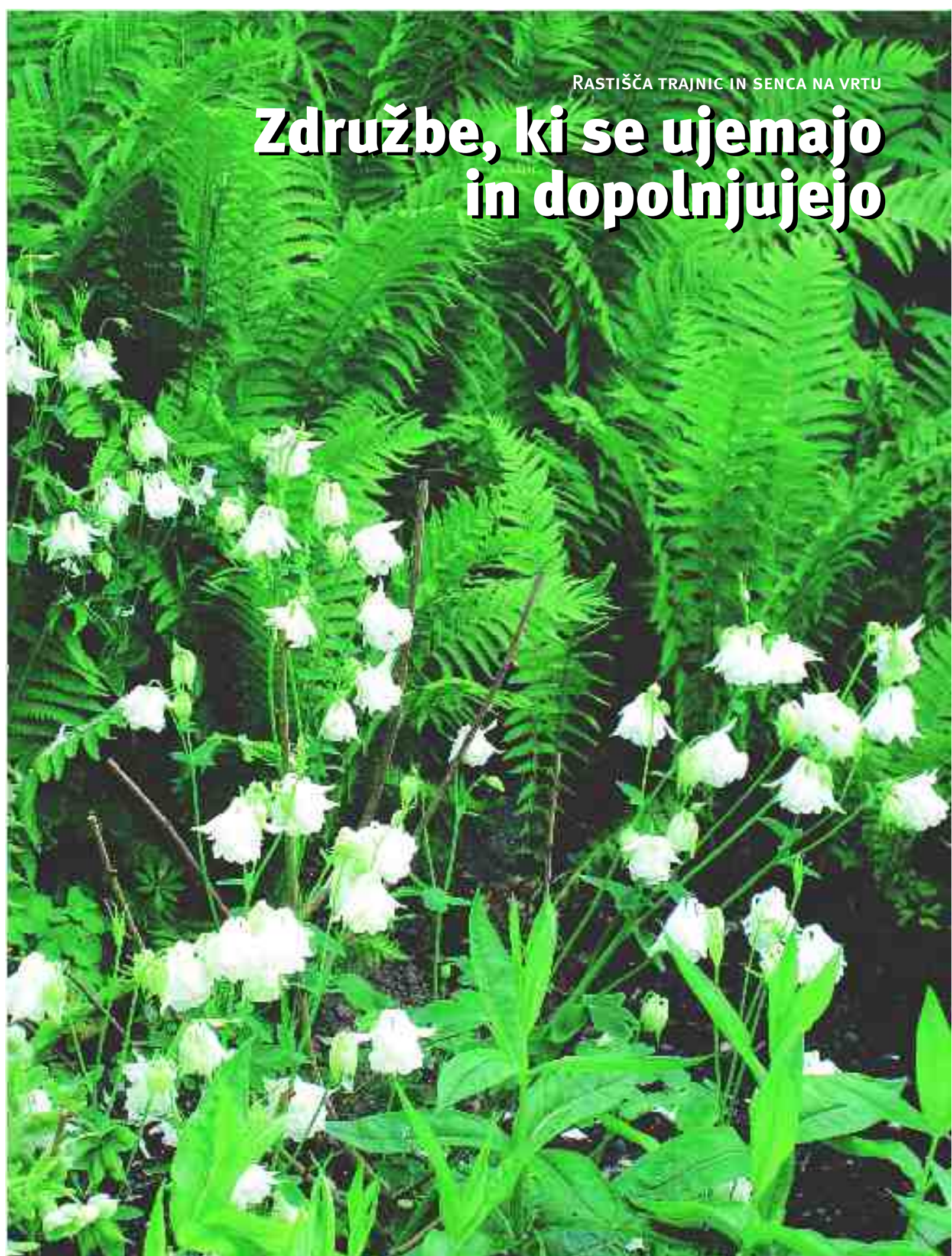

RASTIŠČA TRAJNIC IN SENCA NA VRTU

Združbe, ki se ujemajo in dopolnjujejo

ŽIVLJENJSKI PROSTOR ALI RASTIŠČE ZA TRAJNICE JE ZAOKROŽEN EKOSISTEM, V KATEREM USPEVAJO RASTLINE Z ENAKIMI ALI PODOBNIMI POTREBAMI. RASTLINA, KI RASTE NA USTREZNEM MESTU, V PRIMERNI ZEMLJI IN ZDRUŽBI, BO LEPO USPEVALA, MEDTEM KO BI NA NAPAČNEM MESTU IN V NAPAČNI ZDRUŽBI HIRALA IN PREDČASNO PROPADLA. ZATO JE POMEMBNO, DA PRI IZBIRI IN KOMBINIRANJU TRAJNIC NAJPREJ UPOŠTEVAMO NJIHOVE POTREBE, ŠELE POTEM PRIDEJO NA VRSTO ESTETSKA MERILA.

Pogosto se dogaja, da trajnice napačno kombiniramo. Sadimo jih na neprimerna mesta in jim vsiljujemo življenjske razmere, ki jim ne ustrezajo. Temu primerna sta njihova rast in videz, da leč od tistega, kar smo pričakovali in kar bi rastline lahko bile. V začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja so zato strokovnjaki z Inštituta Weihenstephan v nemškem Freisingu opredelili sedem življenjskih prostorov, ki so razvrščeni glede na rastišča trajnic v naravi. Tako ločimo trajnice, ki rastejo: pod drevjem, ob gozdnem robu, na odprtem, na skalnatem oziroma kamnitem svetu, na vrtni gredi, ob vodi in v vodi. Zaradi podobnih potreb na vrtu ali v parku sestavljamo združbe, ki se glede na rastišče ujemajo in dopolnjujejo. Šele potem, v okviru sorodnih in enakih zahtev, torej enakega življenjskega prostora, pridejo na vrsto vsi drugi vidiki pri oceni in izbiri rastlin, denimo barvna in oblikovna skladnost med njimi, čas cvetenja, velikost in vse drugo, kar odločilno vpliva na videz in medsebojno dopolnjevanje. Izhajajoč iz tega načela, bomo z manj truda in cenejšo oskrbo dosegli, da bodo lepo rasle in se razvijale v vsej svoji polnosti.

PRILAGODLJIVE VRSTE IN SORTE

Seveda ne gre, da bi preveč strogo zarisovali meje med posameznimi življenjskimi prostori. Tudi v naravi ni nikjer strogih meja. Prav tako je treba upoštevati, da so posamezne vrste in sorte izredno prilagodljive. Nekatere med njimi rastejo enako dobro na soncu, v polsenci in celo v senci. Gre predvsem za to, da najprej upoštevamo ži-

vljenjske zakonitosti za posamezno vrsto oziroma sorto in da je to eno izmed glavnih izhodišč. Vse prevečkrat namreč poudarjamo estetska in razpoloženska načela, potem pa se moramo sprijazniti s slabo rastjo in cvetenjem.

Razvrstitve trajnic glede na življenjski prostor naj bi zato marsikomu olajšale izbiro. Vendar, kot že rečeno, tudi teh ne gre jemati kot edino in dokončno merilo. Opraviti imamo z živo naravo, na katero vpliva nešteto neobvladljivih dejavnikov.

SENCA NA VRTU

Za številne lastnike, pa tudi vrtnarje in črtovalce vrtov pomeni senca na vrtu težavo, saj rastline v njej ne cvetijo tako bogato in njihovi cvetovi niso veliki in barviti. Vendar je pred soncem zavarovan del vrta zelo dobrodošel. Zlasti v poletnih mesecih se razveselimo vsake veje večjega drevesa ali grma, ki nas skriva pred pripeko. Vendar ni samo zaščita pred poletnim soncem tista, zaradi katere bi morali predvideti senčne prostore. Na takih mestih namreč uspeva množica prelepih trajnic, ki s svojo pojavnostjo obogatijo vsak vrt.

Glede na prej omenjenih sedem življenjskih prostorov ali rastišč trajnic lahko v zvezi s senco na vrtu govorimo o dveh življenjskih prostorih – o trajnicah pod drevjem in o trajnicah za gozdni rob.

FOTOGRAFIJA NA PREJŠNJI STRANI: ORLICA, AQUILEGIA 'GREEN APPLES', V DRUŽBI PRAPROTI, MATTEUCIA STRUTHIOPTERIS, JE ZANIMIVA, UMIRJENA KOMBINACIJA ZA POLSENČNI DEL VRTA. ORLICE IN PRAPROTI SO LEPE ŽE ZGODAJ SPOMLADI, KO ZAČNEJO ODGANJATI.

1. NEKATERE SORTE HOST SO LAHKO DEL DNEVA NA SONCU. TO SO PONAVALI SORTE Z ZELENI MI ALI RUMENIMI LISTI. ZA LEPO RAST JE POMEMBNA TUDI ZADOSTNA KOLIČINA VLAŽE V TLEH. NA FOTOGRAFIJI JE HOSTA V DRUŽNI SIBIRSKÉ PERUNIKE, IRIS SIBIRICA.

2. RODGERSIJA, RODGERSIA AESCULIFOLIA, JE VELIKA STRUKTURNA TRAJNICA, KI PO LISTIH SPOMINJA NA DIVJI KOSTANJ, PO CVETOVH PA NA VRTNE KRESNICE. RASTE TUDI V VLAŽNIH TLEH.

3. RUMENA BARVA JE V SENCI ZELO DOBRODOŠLA, SAJ JO NAREDI SVETLEJŠO IN PRIJETNEJŠO. NA FOTOGRAFIJI OKRASNA TRAVA, HAKONECHLOA MACRA 'AUREOLA', Z RUMENO PROGASTIMI LISTI IN MEHKO, POVEŠAVO OBLIKO RASTI.

4. V SENCI USPEVAJO TUDI OKRASNE TRAVE. BEKICA, LUZULA NIVEA, JE VEDNOZELENA TRAVA, KI NAS MAJA RAZVESELI S SNEŽNO BELIMI SOCETVI. JE ODLIČNA POKROVNA RASTLINA, KI JO SADIMO SAMOSTOJNO ALI V DRUŽBO PRAPROTI, HOST IN KRVOMOČNIC.

RASTIŠČA TRAJNIC IN SENCA NA VRTU

RASTIŠČI POD DREVJEM IN NA GOZDNEM ROB

Z rastiščem pod drevjem ne razumemo samo življenjskega prostora pod drevesi in večjimi grmovnicami, temveč celo med hišami, kjer razmere, primerljive s tistimi gozdu, ustvarimo umetno. Pri tem moramo upoštevati, da drevesa in grmovnice, pod katere sadimo trajnice, niso statična, temveč rastejo in z leti mečejo vse gostejšo senco, s čimer se rastne razmere spreminjajo. V gosti senci bodo lepo uspevale trajnice, kot so mali zimzelen, *Vinca minor*,

5. SENCA USTREZA NAJRAZLIČNEJŠIM VRSTAM JEGLIČEV, PRIMULA SP. NEKATERI MED NJIMI ZAČNEJO CVETETI ŽE ZGODAJ SPOMLADI, DRUGE VRSTE SE ZVRSTIJO ČEZ POLETJE. BARVE CVETOV SO PRI RAZLIČNIH VRSTAH OZIROMA SORTAH LAHKO BELE, RUMENE, ORANŽNE, ROŽNATE, RDEČE IN CELO LILA.

6. VRTNE KRESNICE, ASTILBE SP., CVETIJO POLETI, NJIHOVA SOCVETJA SO LAHKO RDEČA, BELA, ROŽNATA ALI VIJOLIČASTA. LEPE SO V DRUŽBI HOST.

7. KAČJA DRESEN, PERSICARIA BISTORTA 'SUPERBA', ZACVETI MAJA V ROŽNATI BARVI. V SENCI VISOKIH DREVES DELA DRUŽBO RODENDRONOM IN AZALEJAM.

debelrača, *Pachysandra terminalis*, rumena mrtva kopriva, *Lamiastrum galeobdolon*, hosta, *Hosta sp.*, in druge. Pojem gozdni rob pomeni prehod med gozdom in odprtim prostorom. Gre za stičišče dveh različnih življenjskih okolij: gozda oziroma okolja, ki smo ga poimenovali »pod drevjem«, in povsem odprtega, nezaščitenega prostora, kjer zemljo močno obseva sonce in so vetrovi močnejši. Če to prenesemo na vrt ali v park, je rob drevesnega nasada tisto okolje, kjer je drevje močno razredčeno in je senca le delna. To je lahko prostor med drevesi in trato, ob živi meji, tudi ob zgradbi. Torej tam, kjer so rastline del dneva v senci. Na takem rastišču bodo uspevale polsenčne trajnice, kot so vrtno kresnice, *Astilbe sp.*, iskrivka, *Heuchera sp.*, liriop, *Liriope muscari*, gozdna vetrnica, *Anemone sylvestris*, in mnoge druge.

SENČNE TRAJNICE IN TIPI PRSTI

Senco bi najlažje definirali kot odsotnost sonca. Na takšna mesta naletimo skoraj na vsakem vrtu. Na starih senčijo rastišča velika drevesa in grmi, na majhnih mestnih nastanejo senčni prostori zaradi okoliških zgradb, druge jih najdemo samo za visoko

živo mejo ali steno. V senci starega, velikega drevesa vladajo drugačne rastne razmere kot na gredici za visokim zidom. Drugačne so tudi pod krošnjami večjih dreves in grmov. Vsak prostor moramo pač obravnavati posebej.

Pri izboru trajnic ne zadostuje, da se odločamo samo o rastlinah za senco, temveč moramo vedeti tudi kaj o vrsti tal oziroma prsti, kamor jih bomo sadili. Podobno kot velja za rastline, ki uspevajo na soncu – sivka bo najbolje uspevala v suhih, dobro odcednih tleh, ostrožnik pa bo najlepši v globokih, vlažnih in s hranili bogatih tleh.

Senco na vrtu bi lahko razdelili na več različnih tipov: poznamo senco za severno steno, v majhnem atriju, obdanem z zidovi, na balkonu ali terasi, v podrasti žive meje, pod krošnjami dreves in grmovnic, pod velikim drevesom in pod iglavci. Upoštevanje različnih tipov sence nam bo pri izbiri trajnic olajšalo delo, hkrati pa bomo s tem, ko bomo posadili pravo trajnico na pravo mesto, dosegli, da bo vrt videti lep in urejen. Tako na primer ob hiši v senci uspevajo le tiste trajnice, ki prenesejo tako senco, kakor tudi bolj suha tla. Izbiramo lahko med različnimi vrstami praproti, kot je

podborka, *Athyrium nipponicum* 'Pictum', okrasnimi travami, kot je bekica, *Luzula nivea*, ter med drugimi trajnicami, kot je bergenija, *Bergenia* sp. V veliko pomoč nam je lahko sprehod v naravi. V gozdu raste pod drevesi množica trajnic, recimo praproti. V naravi same od sebe nastanejo tudi najlepše kombinacije. Marsikatero med njimi lahko posnemamo doma.

LASTNOSTI SENČNIH TRAJNIC

Cvetovi rastlin, ki uspevajo v senci, večina nimajo močnih in izrazitih barv, kakršne srečujemo pri nekaterih trajnicah za sonce. Barve so največkrat v svetlejših odtenkih, čeprav to ni pravilo. Spomnimo se nekaterih maslenic, *Hemerocallis*, npr. sorte 'Stella d'Oro', ki je živo rumene barve, ali vrtnih kresnic, *Astilbe*, med katerimi je sorta 'Fanal' izrazito rdeča. Obstajajo pač izjeme, tako kot pri drugih okrasnih rastlinah. Večinoma pa so barve nežnejše, kakršne poznamo pri svetilkah, hostah, kopitniku in drugih. Barvitost lahko dosežemo s pravo kombinacijo trajnic. Nekaterje se odlikujejo po barvi listov – kombinacija rdečelistne iskernice, *Heuchera* 'Palace Purple', modrolistne hoste, *Hosta tardiana*

'Halcyon' ali *H. sieboldiana* 'Frances Williams', z rumenimi listi trav za senco, kot so *Carex hachijoensis* 'Evergold' ali *Millium effusum* 'Aureum'. Vse te vrste oziroma sorte lahko naredijo prostor dovolj barvit in dovolj raznolik. Ali pa nežno nacepljeni listi rdečelistne svetilke *Cimicifuga ramosa* 'Brunette' v povezavi z močnimi šopastimi zelenimi listi maslenic in rumenimi listi hoste sorte 'August Moon'. Možnosti je veliko.

Zanimiva, nepogrešljiva, vendar zapostavljena skupina trajnic, ki jih sadimo v senco, so praproti. Pri njih lahko občudujemo liste v različnih odtenkih zelene barve, obliko rasti, spreminjanje pojavnosti skozi letne čase in še kaj. Vendar v senci ne rastejo samo rastline z lepimi in zanimivimi listi, temveč nekatere med njimi prav lepo cvetijo. To so vrtno kresnice, orlice, zvončnice, naprstci, maslenice, hoste, preobjede, anemone, jegličiči, telohi in še katera izmed trajnic, ki uspevajo v senčnih predelih vrta. Izbor je velik, treba se je odločiti le za pravo izbiro in medsebojna razmerja, da bomo na vrtu dosegli skladnost in dopolnjevanje.

**BESEDILO IN FOTOGRAFIJE
BERNARDA STRGAR**

**Ugodnosti za
člane kluba
Uživajmo
zdravo!**

Več ugodnosti našim članom državljanom

30 % popust*

Gnojilo za travo Šušterjal, 3 v 1, 3,5 kg.
Maja 2019 v Manufakturah in prodajnih
od 12.3. do 8.4.2019

Cena za člane: 22,17 EUR
Redna cena: 35,52 EUR

20 % popust*

Škarje za veje, 620 mm.
Maja 2019 v Manufakturah in prodajnih
od 12.3. do 8.4.2019

Cena za člane: 4,79 EUR
Redna cena: 5,99 EUR

30 % popust*

Tekoče gnojilo Manzator, več vrst:
za cvetoče rastline, za zelenje.
Maja 2019 v Manufakturah in prodajnih
od 12.3. do 8.4.2019

Cena za člane: 2,09 EUR
Redna cena: 2,99 EUR

Prejeto spletno sporočilo: Če želite prejeti brezplačno katalog in letno poročilo, kliknite na povezavo. Če želite prejeti katalog in letno poročilo, kliknite na povezavo. Če želite prejeti katalog in letno poročilo, kliknite na povezavo. Če želite prejeti katalog in letno poročilo, kliknite na povezavo.

Manufakture
Zbirajte lepe trenutke